
**VOLKOMEN WERK
EN ONNUTTE
KNECHTEN**

DOOR

L. H. VAN DER MEIDEN
v.d.m.

Volkomen werk en onnutte knechten

Preek over Deut. 32 : 4a en Luk. 17 : 10
m.ged., bij zijn afscheid van de Gemeente
's-Gravenhage-Centrum op 30 Augustus
1938, in de Eben-Haëzerkerk,

door

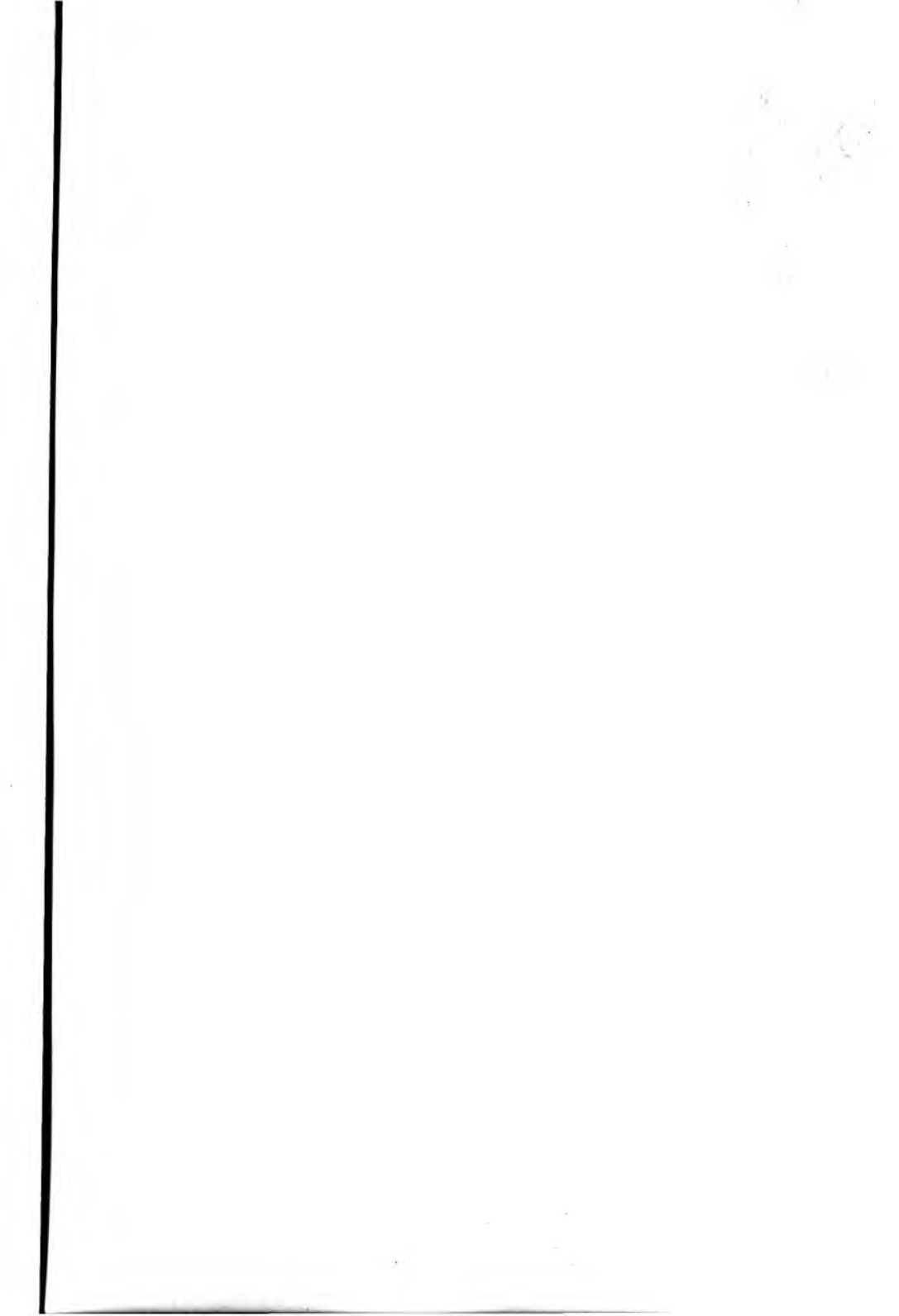
L. H. van der Meiden

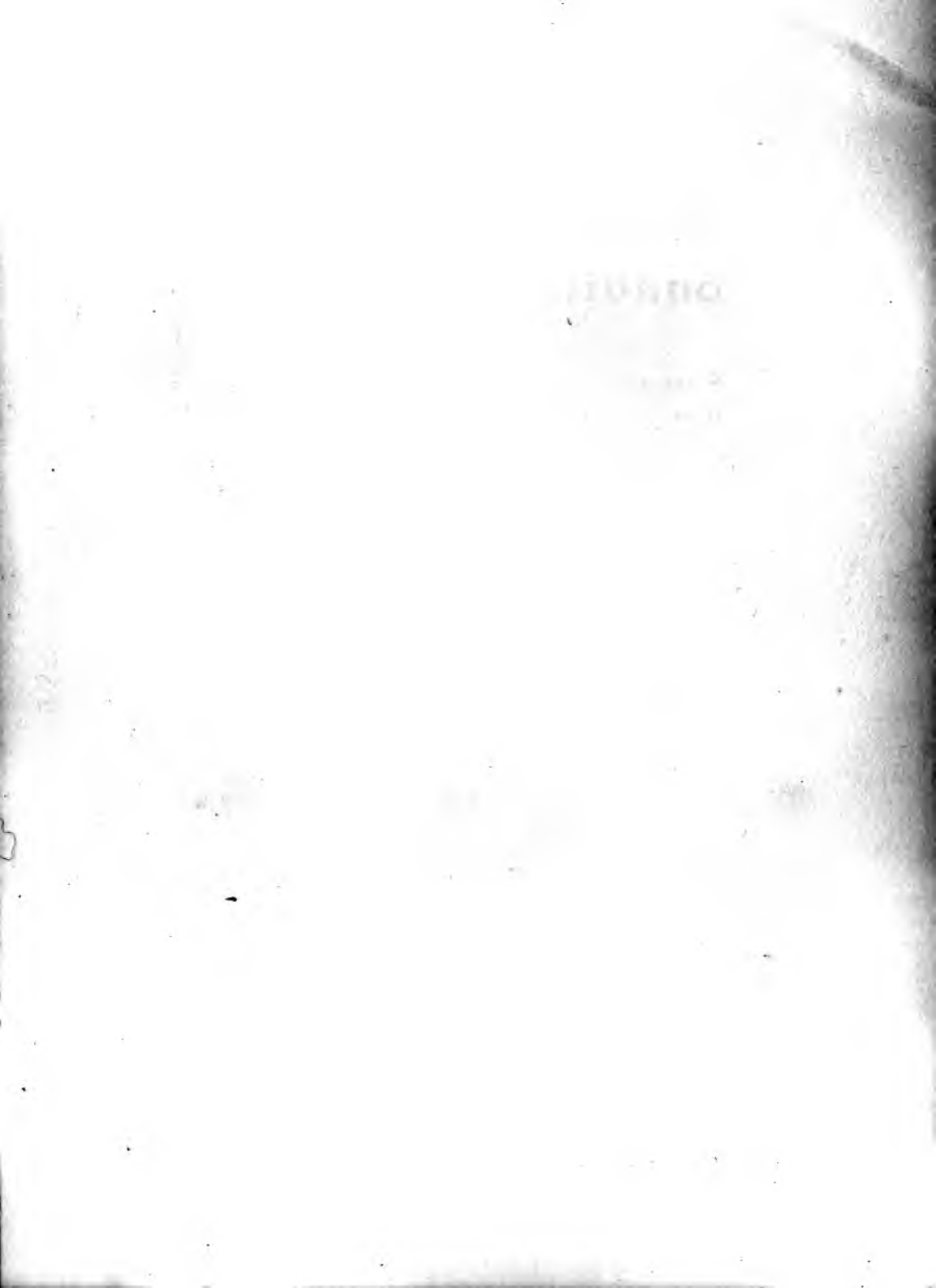
v.d.m.

benoemd Hoogleraar aan de Theologische
School der Chr. Geref. Kerk te Apeldoorn

*De Rots; volkomen is Zijn werk.
Deut. 32 : 4a.*

*Knechten, onnuttige, zijn wij.
Luk. 17 : 10 m.ged.*

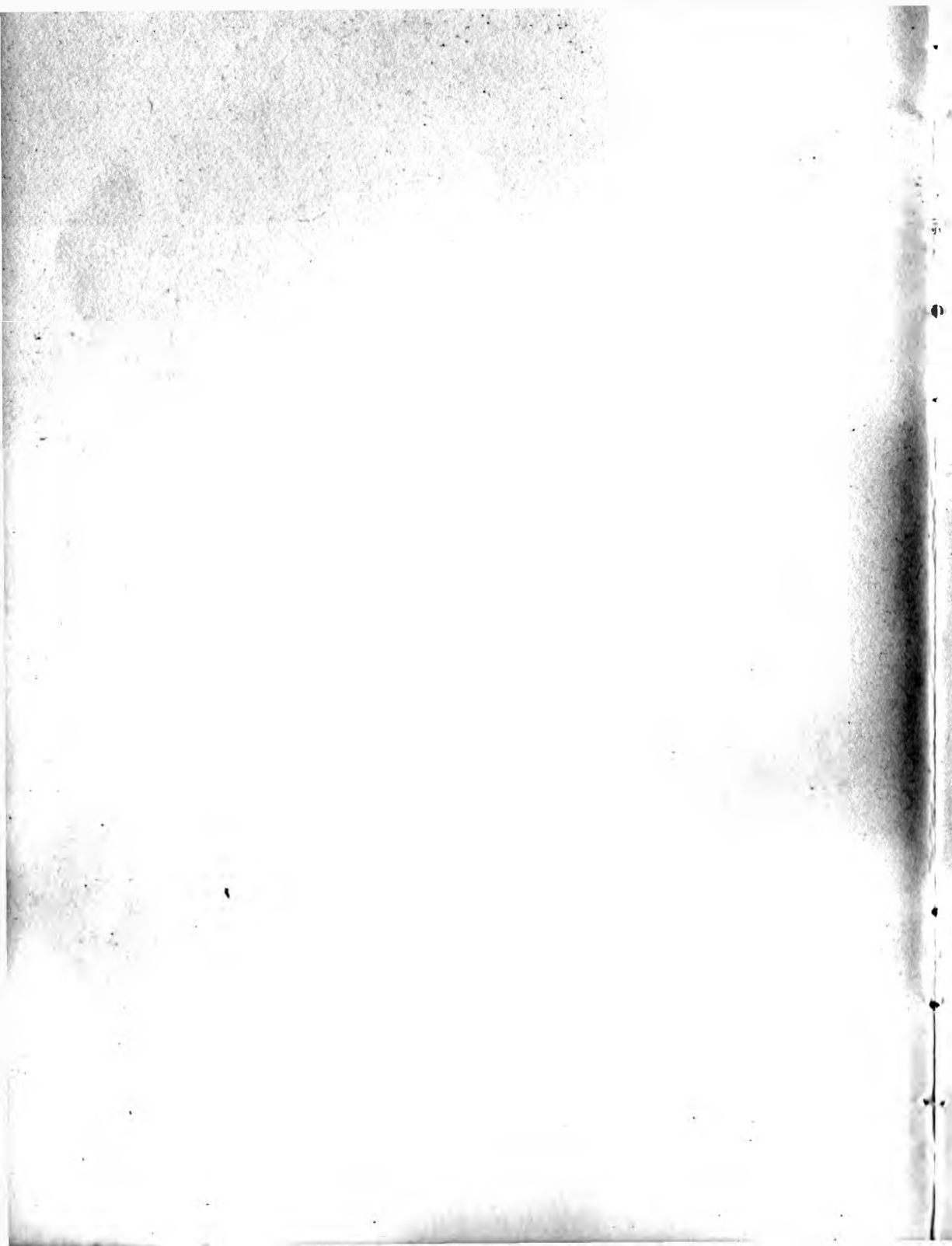
L.S.

Ook te Enschede, waar wij de gemeente dienden van 17 November 1912 tot 28 Januari 1917, preekten wij afscheid over Deut. 32 : 4a en Luk. 17 : 10 m. ged.

De preek, bij ons afscheid te Dordrecht gehouden, verscheen in druk. Deze preek zal onze eerste gemeente zoowel als onze laatste gemeente, die wij dienden van 27 October 1927 tot 30 Augustus 1938, wel gaarne bezitten. De preek zij haar opgedragen. Zegene de Heere dit woord voor allen, die het lezen.

De schrijver.

Augustus 1938.

VOLKOMEN WERK EN ONNUTTE KNECHTEN.

Gelezen: Geloofsbelijdenis;
Deut. 32 : 1—12 en
Luk. 17 : 5—10.

Gezongen: Ps. 111 : 1, 2,
Ps. 89 : 1, 8,
Ps. 119 : 83,
Ps. 138 : 4.

Tekst: *Hij is de Rotssteen, Wiens werk volkomen is.*
Deut. 32 : 4n.

Wij zijn onnutte dienstknechten.
Luk. 17 : 10 m. ged.

De ure van scheiden is geslagen, geliefde Gemeente. Met Paulus behoef ik nog niet te zeggen: „Ik weet, dat gij mijn aangezicht niet meer zien zult” (Hand. 20 : 26), maar toch scheiden wij van elkaar als herder en gemeente. De apostel had geleerd in het openbaar en in de huizen, wat nuttig was (vs. 20) en wij mochten dit in het midden van u, zij het gebrekvol, ook doen. Biddend nam hij afscheid van de gemeente te Efeze en dat afscheid viel zwaar (36—38). Zij hebben den apostel gezegd, dat hij niet gaan moest (21 : 4) en te Caesarea, in het huis van Filippus, zegt de profeet Agabus hem, dat hij overgeleverd zal worden in de handen der heidenen (11). Paulus antwoordt daarop: „Wat doet gij, dat gij weent en mijn hart week maakt? Want ik ben bereid, niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven voor den Naam van den Heere Jezus” (13). Hij liet zich niet afraden en de anderen waren tevreden, zeggende: „De wil des Heeren geschiede” (14).

Ook voor ons brengt dit scheiden vele moeilijkheden; voor u en voor ons. Maakt mijn hart niet week, geliefden, en weest gij tevreden en zegt: „De wil des Heeren geschiede”. Wij zijn bereid om te volgen en, door genade, te sterven voor de zaak des Heeren. Ook gelooven wij, dat ons heengaan meer

tot bevordering van het Evangelie kan zijn (Fil. 1 : 12). Bovenal moeten wij niet vergeten, dat de Heere blijft; slechts een onnutte knecht gaat heen.

Onze tekst wijst daar duidelijk op. Het tekstgedeelte uit Deut. 32 is uit de „afscheidspraak” van Mozes. Wel en wee moest hij openbaren, vóór zijn heengaan, dat een sterven was op den Nebo. In het eerste gedeelte van dit hoofdstuk vinden wij openbaring van de grootheid en goedheid des Heeren jegens een schuldig volk. Gods werk is een volkomen werk. Dat werk gaat door, ook al sterft Mozes. Mozes is een knecht, een bijzondere knecht, doch een knecht, wien God geen dank verschuldigd is (Luk. 17 : 9). Wij kunnen God nooit tot onzen schuldenaar maken. Dwaas is hij, die meent recht te hebben op dank van den Heere. Als wij alles gedaan hebben, wat ons bevolen is, dan zijn wij nog niet meer dan onnutte knechten. Mozes mocht dienen door genade en ingaan in de rust, alleen door genade. Wij mochten in dienst staan van het volkomen werk Gods, alleen door genade. Beschamend en vertroostend is dit Woord Gods. vertroostend, want het volkomen werk gaat door; beschamend, want wij zijn slechts een onnutte slaaf. De opening van de voorgelezen schriftwoorden zal ons dit duidelijk maken.

Zij spreken van:

VOLKOMEN WERK EN ONNUTTE KNECHTEN.

I. het bezit van de gemeente;

II. de troost bij het afscheid.

I. *De Rots.* Een rots is al zoo geweldig veel. Wie kan beschrijven, bezingen, wat een rots is? Een rots herinnert ons aan het vaste, het onbeweeglijke en onveranderlijke, het veilige en sterke. Zie een rots met zijn sneeuwtoppen en kale en begroeide hellingen. Zie de waterstroomen uit een rots en de ingewanden in een rots. Wie binnen rotsen wandelde, tegen rotsen opklom en op de rotsen toefde heeft iets beseft, gevoeld van het geweldige, van het majestueuse, maar doorgronden kon hij het niet. Onze tekst spreekt niet van een rots, maar zegt kort: *De Rots.*

De Rots. Dat geldt Jehovah. Is Hij niet uw Vader, Die u verkregen, Die u gemaakt en bevestigd heeft? (vs. 6). *De Rots* is Jehovah, Israëls God. Hanna zong: Er is geen rotssteen, gelijk onze God (1 Sam. 2 : 2). God Zelf kent er geen

(Jes. 44 : 8). Die God is als Rots de Toevlucht van Zijn volk, de Verberging voor Zijn volk (Ps. 71 : 3; 2 Sam. 22 : 3). Uit Hem, Die *de* Rots is, vloeit de honing en de olie (Deut. 32:13; Ps. 81 : 17); uit Hem wordt Zijn volk gedrenkt (Ps. 78 : 15; Jes. 32 : 2). In Christus heeft de Heere dit ten volle geopenbaard (1 Cor. 10 : 4).

De Rots. Jehovah is dus de Majestueuse, *de* Onveranderlijke, *de* Onbeweeglijke; Hij is *de* Toevlucht, *de* Schepper, *de* Onderhouder, *de* Verlosser. Alle rotsen kunnen slechts *iets* laten zien van wat God volmaakt is. Alle rotsen samen kunnen ons nog niet uitbeelden wat *de* Rots is.

En zooals Jehovah is, zóó is Zijn werk; dat werk is *volkomen*. Het werk des Heeren is zonder eenig gebrek. Israël moest een volkomen lam offeren, een lam zonder eenig gebrek (Ex. 12 : 5); God eischt het volmaakte. Het offer mocht in geen enkel opzicht beschadigd zijn. In Gods werk is geen afwijking, geen gebrek, geen ongeschiktheid; in geen enkel opzicht. Volkomen is Zijn wet (Ps. 19 : 8); Zijn weg en handelwijze (2 Sam. 22 : 31; Ps. 18 : 31, 33).

Volkomen is Zijn *werk*. Wat de Heere werkt, arbeidt, is volkomen. Zijne werken in schepping en onderhouding, in verlossen en bewaren zijn volkomen. Al die werken zijn gaaf, zonder gebrek, recht, volkomen. God Zelf is volmaakt, volkomen. Hij Zelf is in al Zijn deugden volmaakt; Hij Zelf is de Volzalige, de Volheerlijke. Volkomen, geheel gaaf, volmaakt als God Zelf is Zijn werk.

Dit alles is niet ten volle door ons te omvatten en te omschrijven. God is volmaakt en volkomen is Zijn werk, Zijn arbeid, Zijn doen, het uitvoeren van Zijn Raad. Gods Raad, Zijn gemaakt bestek, Zijn eeuwige wilsbepaling over alles wat zijn of worden zal, is volkomen. Bezie iedere lijn in dat bestek, iedere teekening er in, alles is gaaf. De schepping, de onderhouding, de herschepping, de val en de verlossing, de eerste Adam en de tweede Adam, geboren worden en sterven, alles heeft in dit bestek de juiste plaats. Heel het bestek is volkomen. En nu de uitvoering. De hof van Eden beantwoordde aan dat bestek. Geen disharmonie werd er gezien, geen wanklank werd er gehoord. En de mensch, geschapen naar Gods beeld, was volkomen. Die beelddrager Gods was wel een heerlijke openbaring van de volkomenheid van Gods werk. Het pronkstuk der schepping stond in Edens hof met gave stem Gods volkomen werk te bezingen.

Doch de zonde kwam in de wereld en met de zonde de

dood, de ellende, de gebrokenheid, de disharmonie, de ruïne, de verwording, de verdorvenheid. De schepping ligt onder den vloek, de wereld ligt verdoemelijk voor God en de mensch is dood in de misdaden en de zonde; die mensch werd vijand Gods en vijand van zijn naaste en snelt in zijn blindheid voort naar de hel; die mensch is kind van den vader der leugen en wil tot den Heere niet komen. Hij zoekt God niet, is niet rechtvaardig en niet verstandig, hij is een afwijker en doet geen goed; zijn keel is een geopend graf, met zijn tong pleegt hij bedrog, slangenvenijs is onder zijn lippen en zijn mond is vol vervloeking; hij haast zich om bloed te vergieten en vernielen is zijn lust, doch den weg des vredes kent hij niet (Rom. 3). Onze vaderen hebben in den Heidelbergschen Catechismus juist geoordeeld, toen zij als *eerste* stuk, hetwelk noodzakelijk gekend moet worden om getroost te leven en te sterven, onze ellende noemden. Als de Heere zaligmakend werkt, leert Hij den zondaar zijn ellende kennen. Gods kinderen leeren uit welken nood en dood de Heere verlost.

Verlost! Dat is ook een werk Gods. En dat werk Gods is ook volmaakt. Gods Raad ter verlossing is volkomen. In dien Raad is de Logos, het Woord, de volkomen plaats gegeven. In dien Raad heeft de Borg Zijn eigen plaats. De volkomen God, de Rechtvaardige, eischt volkomen voldoening, en de Borg nam op Zich volkomen te betalen. De Borg kwam. Het Woord is vleesch geworden. Het Lam Gods is gaaf, zonder gebrek. Het Lam is gekeurd en geofferd. Hij gaf Zich aan het Kruis, tot in den dood. De Vader is voldaan, het voorhang is gescheurd, de Christus is opgewekt, de dood is overwonnen, de gerechtigheid is verworven, de schuldbrief is voldaan, de poort van het Vaderhuis staat open, het verkoren volk is vrijgekocht en alle heil volkomen verworven. En dat heil wordt ook toegepast door den Heiligen Geest. Eens zal de verkoren Kerk staan voor God als een reine maagd; de bruid van Jezus Christus zal staan in volmaakt schoon, want volkomen is Gods werk.

Wie in het heden der genade zaligmakend bearbeid wordt, leert God kennen en zichzelf. Door het werk des Heiligen Geestes leert de ziel dan eigen werk zien in Gods licht en wet. Hebben wij kennis aan die diepe ontdekking? Dan leerden wij, dat God nooit anders dan volmaakte betaling en volmaakte gehoorzaamheid van ons kan eischen en dat al ons werk gebrekkig, onvolkomen, ongaaf is. Al ons werk beantwoordt niet aan Gods volkomen eisch, dus is het

zondig, verwerpelijk, verdoemelijk. Gods Geest overtuigt de wedergeboren ziel daarvan, zoodat zij voor Gods aangezicht dat ook belijdt. Zij zegt oprecht: Heere, niets is geheel voor U; niets is gaaf, zonder gebrek, rechtvaardig. Alles is strafbaar. Ook mijn gebed, mijn belijden, mijn getuigen, mijn zoeken van U en mijn erkennen van mijn schuld, het is alles strafbaar, schuldig, verwerpelijk, verdoemelijk. Dat is kennen van onze ellende. En dan is die kennis zeker nog niet volkomen.

Zulk een ziel ziet ook het licht opgaan over het volkomen werk der verlossing. Jezus Christus heeft volbracht. Met ééne offerande heeft Hij volkomen voldaan aan al de eischen Gods. Voor de uitverkoren kerk heeft Hij *alles* betaald, alles geleden, alles verworven. Alles. En al het Zijne is het uwe, kind des Heeren. Volkomen is Zijn werk. Dat volkomen werk rekent de Heere den verkoren zondaar toe. Zalig wonder als de doode zondaar Christus wordt ingelijfd en God dien zondaar alles in Christus toerekent. Zalig wonder, als die zondaar door het door Gods Geest gewerkte en versterkte geloof dien Christus en Zijn volkomen werk leert kennen en omhelzen. Zalig wonder, als de Heilige Geest dien zondaar er van verzekert. Zulk een zondaar leert verstaan, dat het Evangelie een blijde boodschap is, omdat het verkondigt het volkomen werk Gods voor geheel ellendigen.

De Rots; volkomen is Zijn werk. De Rots der ontkoming, des heils, der verzoening, is volkomen, Hij is een volkomen Schuilplaats, een God van volkomen zaligheid, een Herder, Die het aan niets doet ontbreken. En die God heeft in Zijn dienstknechten onnutte knechten, door wie Hij het volkomen werk doet.

Knechten, onnutte, zijn wij.

Knechten zijn wij. De Heilige Schrift gebruikt een woord voor knecht, dat ook slaaf beteekent. De slaaf is allereerst het *eigendom* van zijn heer. De vroegere slavenhouders maakten zich dikwerf op droeve wijze meester van menschen om die dan als slaven te verkoopen. Jezus heeft de Zijnen tot Zijn eigendom gemaakt in den weg van gerechtigheid. De Zijnen heeft Hij van eeuwigheid uit de hand Zijns Vaders verkregen. In den tijd heeft Hij voor hen Zijn bloed gestort. De Zijnen behooren Hem toe geheel en eeuwig. Zij zijn Zijn lijf-eigenen. Zij behooren niet meer zichzelf, noch anderen. En dit is juist de eenige troost in leven en in sterven. Het is wel groot als wij, gelijk een Simcon, ons een dienstknecht des Heeren

weten (Luk. 2 : 29). De gedachte van slaaf houdt verder in, dat hij *afhankelijk* is en zich te *onderwerpen* heeft aan zijn meedere. De slaaf is een lijfeigene; hij is geen daglooner, die loon kan eischen en zijn dienst kan opzeggen, maar een, die geheel zijn heer toebehoort. Hij behoort dien heer geheel toe. Voor hem is er geen vrijheid, ook niet om in zijn levensonderhoud te voorzien. Hij moet uit de hand van zijn heer leven. De discipelen van Jezus moesten ook dit goed verstaan. Zij waren door Hem gekocht en moesten Hem volgen. Uit Zijn hand moesten zij leven. Gods kinderen moeten dit niet vergeten. Zij, de gekochten door het bloed van Christus, behooren Hem toe en zijn van Hem afhankelijk in elk opzicht. Zonder Hem kunnen zij niets doen. De remonstrantsche wortel wordt door de gedachte van „slaaf”-zijn uitgestoken. De kinderen des Heeren zijn in heel hun leven afhankelijk van hun Heere. Er is zooveel genade noodig om dit recht te verstaan en recht te beleven. Uit Gods genadehand moeten zij leven van dag tot dag. Hij is hun Bron van zegeningen, hun Fontein van alle heil. Zij moeten zich aan Hem onderwerpen. Altijd moeten zij zien op Hem. Zie, gelijk de oogen der knechten zijn op de hand hunner heeren; gelijk de oogen der dienstmaagd zijn op de hand harer vrouw, alzoo zijn onze oogen op den HEERE, onzen God, totdat Hij ons genadig zij (Ps. 123). Gij kunt u den slaaf voorstellen, die smeekend zijn oog opheft naar de hand van zijn heer, om uit die hand te ontvangen het begeerde goed. Die hand kan een gave toereiken. Die hand kan ook afwijzen. Die hand kan ook straffen. Denk u in den slaaf, die straf verdiend heeft en zijn rug moet krommen voor zijn heer, als die heer gereed staat om zijn hand, waarin hij een geesel heeft, op te heffen. Dan verstaan we beter, dat de slaaf het oog opheft, smeekend om genade. De discipelen van Jezus moesten verstaan, dat Jezus recht op hen had en zij zich Hem moesten onderwerpen, altijd en in elk opzicht. Vergeet het niet, kind des Heeren. God heeft recht op u; ook heeft Hij recht om u te kastijden. Onder de slagen leert gij uw oog richten op Zijn hand tot Hij u genadig zij. Ons leven moet een onderworpen leven zijn. Dat is dikwerf moeilijk; dat is vooral moeilijk onder de slagen. Het woord „knecht”, „slaaf” wijst dus op de *verhouding* van heer en lijfeigene. De verhouding was in de slavenwereld dikwerf vreeselijk. In het Koninkrijk Gods is het anders. De verhouding tusschen Jezus en Zijn vrijgekocht volk is een *geestelijke*, is een verhouding van een dankbare verlostte tot zijn redder. En

de verhouding van den verlostte slaaf tot God is een *kinderlijke*. De „slaven”, de lijfeigenen Gods, zijn kinderen, zijn verlost en dienen gewillig, door genade. Ten slotte moeten wij niet vergeten, dat de gedachte van „slaaf” wijst op een bijzondere *dienstbetrekking*. De Heere Jezus laat dit in ons tekstverband ook duidelijk uitkomen. Een „slaaf”, een knecht, een lijfeigene is geen daglooner, die een contract sluit met een werkgever en daardoor zichzelf verplicht tot arbeid en zijn patroon verplicht tot uitbetalen van loon. Die daglooner kan, als zijn contract afgelopen is, heengaan. De mogelijkheid van contractbreuk bestaat zelfs. En in elk geval kan hij, na zijn arbeid, loon eischen. Maar de slaaf, de „knecht” kan dat niet. Zijn heer kan hem op den dag zenden naar den akker en laten ploegen of naar de kudde om die te weiden. Des avonds kan hij hem laten dienen in huis. Nooit is de slaaf vrij; altijd en overal staat hij in dienst van zijn heer. Alleen in huis dient hij meer direct onder het oog van zijn heer, dichter bij zijn heer. De discipelen van Jezus moesten verstaan, dat zij geen loondienaars waren. Zij waren discipel en apostel; zij stonden tot Jezus in een bijzondere dienstbetrekking. Jezus had altijd over hen te beschikken. Zij waren geen daglooners van Hem, maar knechten, „slaven”. Dit moeten alle ambtsdragers verstaan. Vooral ook de dienaren des Woords. Zij staan in een bijzondere dienstbetrekking tot hun Heere. Zij zijn geen daglooners. Zij moeten dienen waar de Heere roept, op den akker, achter den ploeg, achter de kudde of in huis; altijd moeten zij gaan als Hij roept. Wordt dit nooit vergeten? Zijn wij dienaren des Woords altijd in den arbeid, omdat Hij roept? Zijn wij achter Zijn ploeg, achter Zijn kudde, in Zijn Huis, als Hij roept en zendt? Gaan wij nooit onzen eigen weg..... om loon? Wij zijn „slaven”, die in dienst staan van den Heere en Hij gebruikt ons om Zijn volkomen werk uit te voeren. En elk kind des Heeren moet dit niet vergeten. O kind van God, de arbeidsdag is achter ploeg en kudde wel eens zwaar. Maar de avond komt en dan moogt ge dienen in het Huis uws Vaders, in Zijne nabijheid, onder Zijn oog: Laat dit u bemoedigen.

Wij zijn knechten, *onnutte*. Dat woord „onnut” beteekent: onbruikbaar, nergens goed voor, ongeschikt. Dat zijn de knechten, de „slaven”, naar het oordeel van Jezus. Zij zijn niet gekocht om hun nut, hun bruikbaarheid in zichzelf; zij kregen geen plaats op den akker of achter de kudde of in het huis, omdat zij zulke voorbeeldige dienaren waren. Jezus

kocht Zijn discipelen, riep hen tot apostelen en stelde hen in Zijn dienst. Zij moeten Hem altijd dienen en getrouw dienen, zonder loon. Zij moeten *alles* doen, waartoe Hij hen roept: ploegen, weiden, tafeldienen, het huis verzorgen. Als zij 'smorgens geploegd hebben en 'smiddags de kudde hebben geweid, kan Hij hen 's avonds roepen om te dienen in huis zonder dat Hij hen dankt en zonder dat Hij hen noodt om met Hem aan te zitten. Zij moeten dan dienen, gewillig, gehoorzaam, getrouw. Zonder murmureeren en zonder loon te vragen. En als zij dan alles gedaan hebben, wat de Heere bevolen had, dan, dan hebben zij te belijden: wij zijn onnutte, onbruikbare dienstknechten, want wij deden slechts hetgeen wij *schuldig* waren te doen. Zij waren dit schuldig aan hun Eigenaar. O, dienstknecht van Jezus, o kind van God, vergeet dit niet. Gij zijt schuldig den Heere te dienen en die liefdeschuld komt nooit afbetaald. Gelukkig, want anders zou er geen eeuwig dienen zijn in het Vaderhuis. De gedachte van „onnutte” knechten, die geen aanspraak kunnen maken op dank en loon is wel diep vernederend. De verdienstelijkheid van goede werken bestaat niet; Jezus snijdt de plant van eigengerechtigheid tot den wortel toe uit. De onnutte knecht zal eindigen in den Heere; Hij, de Heere is de Rots; volkomen is Zijn werk.

Welk een tegenstelling.

De Rots is de HEERE; volkomen is het werk Gods en dat werk voert de Heere uit. Hij gebruikt daartoe onnutte slaven. Zullen die dan loon kunnen eischen? Immers neen! Zullen zij recht op dank kunnen laten gelden? Immers neen! God gebruikt de knechten uit genade en tot het uitvoeren van Zijn volmaakt werk stelt Hij hen in Zijn dienst. Welgelukzalig alle knechten, die in de vreeze Gods, die uit liefde, die geestelijk en kinderlijk dienen; welgelukzalig de knechten, de „slaven”, die weten dat zij het eigendom des Heeren zijn, deelen in Zijn volkomen werk en dienen mogen uit genade. Zij roemen in den Heere alleen; zij prijzen Zijn Naam en zingen onder het dienen:

Wat vreê heeft elk, die Uwe wet bemint!
 Zij zullen aan geen hinderpaal zich stooten.
 Ik, HEER', die al mijn blijdschap in U vind,
 Hoop op Uw heil, met al Uw gunstgenooten;
 'k Doe Uw geboôn oprecht en welgezind,
 Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten.

Ps. 119 : 83.

II. Dit „volkomen werk en onnutte knechten” is de *troost* der gemeente bij het afscheid. Waarom? Omdat het volkomen werk doorgaat en een onnutte knecht heengaat.

Het *volkomen werk gaat door*. Geliefde Gemeente, versta dit goed. God voert Zijn Raad uit en Hij gaat door, naar Zijn gemaakt bestek, Zijn Huis te bouwen. Het getal der verkorenen zal worden toegebracht. De roeping en de verkiezing zijn onberouwelijk. De arbeid des Woords zal niet ongezegd blijven. Naar dien Raad, naar dat gemaakt bestek, zullen zondaren en zondaressen worden bearbeid ten eeuwigen leven. Naar den Raad, naar dat Bestek zullen Gods kinderen ook opwassen in de genade. De Kerk des Heeren blijft, groeit, breidt uit. Het Koninkrijk Gods komt. De werken van satan worden verbroken, meer en meer. Kinderen des Heeren, het genadewerk zet de Heere in u voort. Volkomen is Zijn werk. Het is gaaf, zonder gebrek, in beginsel en verder. Hij vol eint dat werk ook. Hij doet u in de genade opwassen. Hij roept, wederbaart, geeft geloof, rechtvaardigt, bekeert, heiligt, verheerlijkt. Hij zal Zijn werk in u voleinden. Gij leert uzelf steeds meer kennen als een ellendige; al uw werk is verwerpelijk. Dat werk kon geen gerechtigheid aanbrengen. Uit de werken der wet wordt geen vleesch gerechtvaardigd voor God. De ontdekte ziel, die voor 't gericht Gods zich schuldig en verdoemelijk kent, heeft ware behoefte aan Gods volkomen werk; die leert verstaan hoe het volkomen genadewerk moet worden geschonken en uitgewerkt door God alleen. Dat genadewerk gaat door, geliefden; dat houdt niet op. De Heere gaat voort Zijn Kerk te bouwen; Hij gaat voort de Zijnen te roepen; Hij gaat voort Zijn werk te volmaken. Dat volkomen werk gaat door in het midden van de gemeente des Heeren. De arbeid in de Kerk Gods en door de Kerk van Christus zal niet vruchteloos zijn.

Is het beginsel van dat volkomen werk reeds in ons? Of roemt gij nog in uw eigen werk? Ik zal niet opsommen het roemen in eigen werk. Het farizeïsme is nog niet dood, ook niet in Gods kind. Wie recht bearbeid wordt tot geloof, leert door Gods Geest op al zijn werk den dood schrijven. Wie door den Heiligen Geest zaligmakend wordt geleerd, verstaat steeds dieper, dat al zijn werk geschonden, bezoedeld, onvolkomen, verwerpelijk, verdoemelijk is. Geen enkel werk van hem doet hem recht staan voor God. Walgen leert hij van zijn werken. Doch Gods werk in Christus wordt hem dierbaar en noodzakelijk. Als de Heilige Geest het Evangelie doet ver-

staan en toepast; als de Heilige Geest het volkomen, het gave werk Gods laat zien in Christus, dan wordt de ziel heilbegeerig gemaakt naar dit werk. Dan zeggen wij: o Heere, ik ben naakt, schuldig, verwerpelijk, verdorven. Uit mij nooit geen goed werk. Maar Uw werk, Uw Raad, Uw verlossing is volkomen. Het heil in Christus, Zijne gerechtigheid, Zijn Borgwerk, het is alles volmaakt, genoegzaam. O Heere, laat mij deelen in dit werk, laat mij er in rusten en geef mij dat werk door het geloof te omhelzen. Gods kind heeft een beginsel van dit werk, maar het werk Gods zelf is volkomen. Dat werk is uit God in Christus en wordt door den Heiligen Geest toegepast en uitgewerkt. Hier zuchten Gods kinderen over hun ellende, hun struikelen, hun gebrek aan geloof en liefde en gebed, doch het volkomen werk gaat door. Eens, weenede, strijdende pelgrim, zult ge, deelend in het volmaakte werk, den Heere zonder zonde mogen dienen.

De Rots blijft. Hij, Die de Rots der ontkoming, des heils is, blijft. Zijn werk, dat volkomen is, dat doorgaat, blijft.

Slechts een *onnutte knecht gaat*. Zulk een knecht is onbruikbaar, ongeschikt, onnut in zichzelf. Laat hij veel geleerd hebben, veel weten, veel goede eigenschappen hebben of niet, hij is onbruikbaar, ongeschikt in zichzelf. Het is een wonder van genade als hij een slaaf des Heeren is; als hij een gekochte is door het bloed van Christus en dus het eigendom is van Jezus. Dat is de eenige troost in leven en sterven. Ook een dominé moet door het bloed van Christus gekocht zijn en door den Heiligen Geest Christus zijn ingelijfd om het eigendom van Jezus te zijn. De predikanten zijn niet het eigendom van Jezus, omdat zij predikant zijn. Laten zij het maar niet vergeten. Welzalig dus als zij weten kind Gods, eigendom des Heeren te zijn. Zij worden het niet omdat zij zulke bruikbare menschen zijn. Zij zijn onnut, onbruikbaar in zichzelf; zij zijn nut voor de hel. Vrije genade is het als zij Gods kinderen worden. En genade is het ook, als zij geroepen worden tot den dienst des Woords. God roept niet één kind van Hem tot den dienst des Woords, omdat een of ander kind zoo bruikbaar in zichzelf is. Ook de bekeerde predikant is onnut, onbruikbaar in zichzelf. Maar de Heere gebruikt hem in Zijn dienst om Zijn volmaakt werk uit te voeren. Gebruikt Hij hem en zegent Hij den arbeid, dan gaat *Zijn* volmaakt werk door. Daarom behoeft de Heere dien dienstknecht niet te danken. Uit genade werden de levende knechten kinderen en slaven en uit genade mogen zij arbeiden. Genade alleen is het als

hun werk vrucht draagt. Waarom zou de Heere Zijn knechten dan danken? Er is geen enkele reden voor. Een onnutte knecht gaat heen. Uit genade mocht hij dienen en het is genade, wanneer de Heere weder een andere geeft.

Behooren wij tot de „slaven” van Christus? Van nature zijn wij slaven der zonde en des satans. Gemeente, voor het laatst bedien ik in uw midden het Woord als de herder en leeraar van u. Is Gods volkomen werk in een ieder van ons? Zijn wij allen lijfeigenen des Heeren? God alleen is de hartenkenner, doch uw eigen mond oordeelt u, als gij moet zeggen, naar de maatstaf van Gods Woord, dat gij het nieuwe leven mist. Zondaren, die nog onvernieuwd zijt, laat ik u het nog eens biddend mogen zeggen: Laat u met God verzoenen. De slaven der zonde worden voortgejaagd naar de hel. O, ziet eens, slaven der zonde, kinderen van den vader der leugen, waar uw weg op uitloopt. God roept u tot bekeering en wat bij u onmogelijk is, is mogelijk bij God, Wiens werk volkomen is. Laat u waarschuwen; verhardt ulieder hart niet, doch laat u leiden. Zoekt uw heil in Gods volkomen werk. De tekenen der tijden zeggen, dat de Rechter voor de deur staat. Ons leven is als een damp, als het gras. O, wat zal het zijn, als wij den weg geweten hebben en niet hebben willen wandelen. Zondaar, zondaar, versmaad Gods liefde niet, verwaar loos den tijd der genade niet, verwerp des Heeren Woord, verwerp den Christus niet, maar zoek den Heere en leef. O, dat ge *heden*, in deze laatste ure nog bedenken mocht, wat tot uw vrede dient. Jongeren en ouderen, kinderen en grijsaards, luistert naar de liefde-, de lokstemmen des Heeren. Rust niet, aler gij weet, dat Gods volkomen werk in u is en gij een lijfeigene van Jezus zijt.

Met de bede „doorgrond mij en ken mijn hart” leggen Gods kinderen dit telkens voor Zijn aangezicht. De wortel van eigengerechtigheid zit zoo diep. Wij willen telkens God maken tot een Patroon, die ons loon uitbetalen moet. Voor dit verfoeilijke is het oog zoo weinig open. Kind Gods, gij zijt onnut, onbruikbaar in uzelf. God heeft u niet gemaakt tot Zijn kind om uw bruikbaarheid. Gij zijt een verfoeilijke, verwerpelijke. God heeft u verkoren naar Zijn eeuwig welbehagen, uit eeuwige liefde. Hij heeft u gezocht en wedergeboren door Woord en Geest, uit genade. Hij zet u achter ploeg en kudde of doet u elders dienen uit genade. Hij gebruikt u in Zijn liefdedienst. De dienst achter ploeg en kudde, de dagdienst is heel zwaar. Maar de avond komt en dan zijt ge in huis, bij

uw Heere, óm Zijn tafel en ten slotte áán Zijn tafel. Altijd een liefdedienst. Gij zijt van dit dienen geen vreemdeling. Rustend in Zijn werk dient gij in liefde. In beginsel. Alles is gebrekkig, onvolkomen en daarom zal er nooit geen roemen mogelijk zijn in u zelf. Als ge *alles* gedaan hebt, zijt ge een onnutte knecht en een onnutte dienstmaagd. God is ons geen dank verschuldigd. Het volk des Heeren leert ook roemen in het vrije genadewerk, in den Heere alleen. Als zij alles gedaan hebben — en wie deed dit? — zijn ze nog onbruikbare, onnutte knechten. De wortel van de eigengerechten wordt hier wel diep getroffen.

Zondaren worden zalig uit genade.

Zondaren, onnutte zondaren, worden zalig door het volkomen werk Gods.

En als begenadigde zondaren, geroepen knechten alles deden, wat zij verschuldigd waren, hebben zij geen recht op dank. De dienaren en de kinderen zijn lijfeigenen, geen dagloons.

Ook in ons midden mocht Gods kind dit bij oogenblikken ervaren. Na zware dagtaak, na veel strijd en donkerheid, na ploegen en hoeden, waren er avonduurtjes om de tafel des Heeren. Stille uren, wanneer de Heere dichterbij was en waarin een voorsmaak genoten werd van het leven in het Vaderhuis om Zijn tafel. Zalige uren, kind Gods. Achter ploeg en kudde meent ge soms om te komen, te bezwijken. Gij roept den Heere aan en bidt om Zijn volkomen werk voort te zetten. Zalig te ervaren, dat dit doorgaat. Zalig, als wij ervaren, dat de Heere dit werk levendig geeft te genieten, als wij mogen rusten in Hem, Die de Rots is, de vaste Rots, de Rots des heils en der ontkoming in Christus en Wiens werk volkomen is.

Hij blijft, als de onnutte knecht weggaat.

De Heere is mij geen dank verschuldigd, gemeente en gij ook niet. Ik mocht ploegen, hoeden, dienen. Uit genade. Niet omdat ik zoo nut, zoo bruikbaar ben. O, wie ben ik voor God en voor u geweest? Onnut, onbruikbaar in mijzelf. Ik ben geheel ellendig, geheel dom, geheel verduisterd. Ik heb van mij zelf geen verstand van Gods Woord en Gods werk en het leven in Gods volk. Hoe zou ik ooit kunnen preeken, ploegen, hoeden, planten, nat maken, dienen? Ik moest dit alles doen. Ik moest zondaren waarschuwen, afgedwaalden opzoeken, zieken troosten, stervenden eerlijk behandelen, eigengerechten de waarheid zeggen, steunenden op valsche gronden

vlot weg in 't gezicht zeggen, dat zij op deze wijze zouden omkomen. Ik moest Gods kind leiden, zonden aanzeggen, in ongelooft vermanen of in droefheid troosten. Ik moest dit alles gewillig en getrouw doen. Getrouw ploegen en eggen; getrouw hoeden en weiden, wachten en waken. Des daags en des nachts, in koude en warmte. Ik moest den Heere dienen, als Hij riep, ook al moest ik mijn aanzitten aan tafel achterwege laten. En als ik alles gedaan heb, ben ik nóg een onnutte dienstknecht. En ik heb niet alles gedaan; onvolkomen is mijn werk in elk opzicht. Hoe zou ik dan ooit recht op dank hebben?

Schuldig sta ik in elk opzicht.

Te roemen valt er alleen, ook voor mij, in den Heere. Hij wilde mij gebruiken, „slaaf” maken; tot een huisknecht maken; in Zijn dienst zegenen. Dat is immers genade. En dan viel er van Zijn tafel ook wel iets af voor den slaaf. Ook dat was genade. Ja, wij mogen het zeggen, tot roem van Gods genade, dat het goed is in Zijn dienst. Zijn liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten.

Het afscheid valt op deze wijze minder zwaar. Als ik zie op de plaats, welke onze gemeente in de stad onzer inwoning inneemt; als ik denk aan de jeugd, midden in veel verleding; als ik naga den afval en de verkoeling, dan huiver ik. Maar als ik denk aan het doorgaan van Gods volmaakt werk, dan wordt mijn hart getroost. De Heere staat voor Zijn werk in. Hij laat niet varen Zijn werk.

Zie veel op dat werk Gods, gemeente. Een andere knecht, een onnutte knecht, zal mijn plaats innemen. Vergeet niet, dat het een onnutte knecht is. Bidt hem vol. Vergeet nooit, dat hij onbruikbaar, onnut in zichzelf is. Verwacht dus niets van hem, maar alles van den Heere.

Heere en knechten en gasten zitten eens om één tafel. Dan is de arbeidstijd voorbij. Het dienen is niet voorbij: De Heere blijft en Zijn Kerk blijft. Welk een ontmoeten zal het zijn in het eeuwige Vaderhuis. De Heere als Gastheer is er Zelf. De onnutte knechten, die Hij tot Zijn lijfeigenen maakte, zijn er ook. En de zondaren, voor wie die knechten mochten dienen, zijn er. Allen om één tafel. Het ploegen en hoeden is niet zonder vrucht. Het werk Gods ging door. Door dat werk de onnutte knechten waren middel, meer niet zit heel de verkoren kerk om 's Heeren tafel.

Bezie dit volk eens; niet één wordt er gemist. Niet één heeft een vlek, een smet. Niet één heeft er een mantel der gerech-

tigheid met een scheur, een kleed des heils met een vlek. Niet één zingt valsch en niet één dient er onvolkomen. Geheel rechtvaardig en geheel volmaakt is de bruid. Geheel schoon in- en uitwendig. Alleen door Gods werk; alleen door het Borgwerk van Christus. Hier gaf de Heere honing uit den Rots en die was zoet; hier gaf Hij manna in de woestijn en die was heerlijk; hier gaf Hij levend water en dat was verkwikkend. Maar boven is de volheid en alles volmaakt.

Zullen wij er zijn?

Gij mijn catechisanten? Gij ouderen? Ik heb — als een onnutte knecht, zeker — ik heb mogen ploegen, hoeden, weiden, dienen. Ik mocht middel zijn om het werk Gods te werken.

Wéé, wéé, onzer, als het zonder vrucht bleef. Wéé, wéé, als het tegen een onzer zal getuigen. Zalig, als het werk vrucht droeg. Dan hebben wij hier de kruimkens onder de tafel gezocht en gevonden. Onwaardige slaven, onwaardige hondkens kregen toch een plaats en kregen toch kruimkens. En dat en dáár was het goed. O wonder van genade als we eens boven in Gods Huis, om de tafel van Jezus dienen mogen. Dienen uit genade. Dienen in liefde. Dienen niet om loon. Dienen, omdat wij Hem alles schuldig zijn, want zalig worden is door Hem, door Hem alleen, om 't eeuwig welbehagen.

De tijd is bang.

Het stormt. Hoort gij het niet? Het stormt. De teekenen der tijden vermenigvuldigen. De Rechter staat voor de deur.

Het gericht zal zich haast zetten. Jezus komt, Maranatha! Maar... strijdende Kerk — Gods werk gaat door en daarom kunt ge in de branding zingen:

Als ik, omringd door tegenspoed,
 Bezwijken moet,
 Schenkt Gij mij leven;
 Is 't, dat mijns vijands gramschap brandt,
 Uw rechterhand,
 Zal redding geven,
 De HEER' is zoo getrouw als sterk;
 Hij zal *Zijn werk*,
 Voor mij volenden;
 Verlaat niet, wat Uw hand, begon,
 O Levensbron!
 Wil bijstand zenden.

Amen.

